

H. P. BLAVATSKYN ELÄMÄ

Pekka Ervastin esitelmä 8.5.1932

Tänä päivänä, toukokuun 8:na, jolloin nyt sattuu olemaan äitien päivä, vietetään ympäri teosofista maailmaa sen ihmisen muistojuhlaa, joka pani alulle meidän aikamme teosofisen liikkeen ja joka kuoli toukokuun 8:na päivänä 1891. Me tunnemme hänet kaikki, me tunnemme H. P. B:n ja me tiedämme myös, että on hyvä sattuma, että äitien päivänä vietämme hänen kuolinpäiväänsä, jota teosofisessa maailmassa nimitetään Valkoisen Lootuskukan päiväksi. Helena Blavatsky oli todella hyvin, hyvin monelle ihmiselle, älykkäälle ja etevälle, sekä oppineelle että oppimattomalle, henkinen äiti. Monet ovat ne sydämet, jotka tunnustavat hänen äitiytensä, jotka tunnustavat, että hän on auttanut heitä heidän henkisessä elämässään yhtä paljon kuin heidän oma, maallinen, ruumiillinen äitinsä on auttanut heitä tässä aineellisessa elämässä. Tietysti jokainen äiti on auttanut lastansa myös sisäisessä elämässä, eikä ainoastaan ulkonaisessa, aineellisessa, mutta Helena Blavatsky, joka on auttanut ainoastaan sisäisessä elämässä – ehkä välistä aineellisessakin – on ollut kuitenkin suurempi äiti kaikille, kun heidän oma, maallinen äitinsä, sillä hän on auttanut heidän henkensä, sisimmän itsensä syntymää.

Kun tahdomme tässä muistella Helena Blavatskya ja hänen elämänsä, niin tarkoitukseni ei suinkaan ole puhua hänen elämäkerrastaan. Vaikka meillä suomeksi ei ole laajempaa kirjaa, joka käsittelisi hänen elämänsä, niin on siitä kuitenkin kirjoitettu aikakauskirjoissa ja lyhyemmissä artikkeleissa siksi paljon, että jokainen tuntee pääpiirteissään Helena Blavatskyn elämän. Sentähden en tahdo viivähtää tässä hänen ulkonaises-

sa elämänsä juoksussa, vaan tahtoisin puhua hänen elämästään toiselta kannalta, puhua hänen elämästään niin sanoakseni esimerkin ja mallin kannalta. Meidän on niin hyvä ymmärtää Helena Blavatskyn elämää joltakin yhteiseltä, sisemmältä kannalta, eikä vaan siirtyä ulkonaisten tapahtumien muistamiseen ja tietämiseen. Sillä kun maailma hyvin suureksi osaksi vielä ajattelee, että Helena Blavatsky oli seikkailija ja jonkinlainen uskonnollinen petturi, uuden uskonnollisen liikkeen perustaja, joka sai kannatusta tekemällä kaikenlaista petosta, niin on erinomaisen tärkeää, että on edes maailmassa määrätty joukko, teosofiseen liikkeeseen kuuluva joukko, joka ymmärtää H. P. B:n toiselta kannalta, ymmärtää, mikä merkitys oli hänen elämällään ja mikä merkillinen ja erikoinen ihminen hän oli, sillä hänen elämänsä ei enempää ulkonaisesti kuin sisäisesti-kään ollut tavallisen ihmisen elämän kaltainen, vaan se oli poikkeuksellinen elämä. Hänen personallisuutensa oli täydellisesti eroava muista, ei ulkonaisesti läheskään niin paljon, kuin sisäisten motiivien, inspiratioiden, sisäisen tietouden kautta. Ja jotta saisimme Helena Blavatskyn elämän nousemaan tavallisesta inhimillisestä elämästä, on meidän hyvä viivähtää hetkinen tavallisessa elämässä ja silmäillä, millä tavalla ihmiset elävät elämänsä, mikä on tavallisesti heidän elämänsä sisältö, jotta sitten voisimme siihen verrata H. P. B:n elämää ja nähdä, kuinka se nousee korkokuvana ympäristönsä yläpuolelle.

Kun katselemme ympärillämme ja katselemme ihmisiä ja koetamme heitä ymmärtää, katsella heitä heidän parhaimmalta kannaltaan, niin näemme kyllä, että ihmiset yleensä ovat parempia kuin miksi heidät umpimähkään luulla. Mutta myöskin näemme, että on ihmisiä, jotka antavat tuon paremman itsessään kuihtua tai nääntyä henkiseen nälkään. Me emme saata sulkea silmiämme siltä tosiasialta, että on ihmisiä,

joita emme saata nimittää hyväksi ja mallikelpoisiksi ihmisiksi, vaan joissa on vähemmän kiitettäviä taipumuksia. Mutta kuitenkin voimme katsella elämää ylemmältä ja huomata, että ihmiselämä on saavutus luonnon elämässä ja että se on yläpuolella muuta elämää, mitä näemme luonnossa. Ja ihmiset jakautuvat kuin itsestään erilaisiin ryhmiin, erilaisten temperamenttien, sielun asenteitten mukaan. Jokainen ihminen on kuin orientoitu elämässä, hänellä on asenne ja siitä hän harvoin poikkeaa. Siinä tulee näkyviin hänen luonteensa ja luontonsa. Ja joskin ihmiset tältä kannalta erottuvat kuin eri yhteiskunta- luokkiin, eri kasteihin – vaikka me emme saa ymmärtää sitä ulkonaisesti – niin toiselta puolen voimme todeta, että kaikkia ihmisiä vaivaa samanlainen tunnusmerkki. Yleensä ihmiset sittenkin ovat ihmisinä samanlaisia. Ja mikä on se yhteinen tunnusmerkki ihmisillä? Se on, niinkuin suuret tietäjät ovat sanoneet, kuten Jeesus Kristus evankeliumissa on sanonut, että ihmiset ovat jonkunlaisessa nukkumis- eli horrostilassa. He eivät ole henkisesti valveilla, eivät ole heränneet ihmisinä, vaan he nukkuvat. Jeesus käyttää välistä niin ankaraa sanaa, että nimittää ihmisiä kuolleiksi. Ihmiset ovat henkisesti kuolleita. Ja jos tahtoisimme käyttää niin ankaraa sanaa kuin „henkisesti kuolleet“, niin voimme sanoa täydellä syyllä, että hyvätkin ihmiset, kaikki herttaisimmat, sympaattisemmat ihmiset ovat kuin nukuksissa.

Ajatelkaamme yhtä lajia ihmisiä, niitä, joita täydellä syyllä pidämme melkein mallikelpoisina ihmisinä, semmoisia, joista sanomme lapsille ja kasvavalle polvelle: „niin teidän pitää olla, heidän kaltaisikseen teidän pitää tulla.“ Nämä ovat velvollisuusihmisiä, he täyttävät velvollisuutensa, he elävät sitä varten, että täyttäisivät maalliset ja kaikki velvollisuudet, mitkä heille ovat joutuneet. He eivät itse ole suorastaan valikoineet niitä, vaan ovat saaneet ne ja koettavat niitä täyttää aina aamusta

iltaan. Eikö tästä puhuttaessa silloin heti muistu mieleen ne olennot, joiden muistoa vietetään tänä päivänä? Äidit ovat usein semmoisia ihmisiä, jotka eivät itse oikeastaan mitään pyydä, eivät erikoista ajattele, eivät kysy, eivät kapinoi, he tekevät, mitä on tehtäväksi annettu. He ovat oikeastaan elämän kauneimmat yksilöt, ja kuitenkin he elävät ikäänkuin sumussa, melkein pimeydessä, voisimme sanoa. He eivät kysy eivätkä pyydä mitään, he tyytyvät kaikkeen. Meidän täytyy heitä ihailta, rakastaa, meidän täytyy pitää heitä kaikista kauneimpina, ja kuitenkin, jos mestariolento kulkisi heidän keskellään, hän sanoisi heille: „herätkää, herääminen on teiltä hyvin lähellä.“ Ei heitä tarvitsisi herättää mihinkään kapinaan, ei velvollisuuksien laiminlyömiseen, vaan jollakin mystillisellä tavalla herättää tietämään, mitä elämä on. Nämä mallikelpoiset ihmiset eivät filosofoi, eivät ajattele. He voivat olla ulkonaisia ihmisiä, he voivat käydä kirkossa ja suorittaa, mitä heidän uskontoonsa kuuluu, he tekevät sen, mutta eivät ajattele, eivät tiedä, mitä elämä on. Ja kun me näin sanomme, me emme suinkaan langeta mitään tuomiota heidän ylleen, me kunnioitamme ja rakastamme heitä, näemme ihmisten esikuvan heissä, ja kuitenkin he nukkuvat, ovat pikemmin nukkuneita kuin hereillä.

Sitten on olemassa näiden ihmisten vastakohtia, jotka muodostavat mitallin nurean puolen. He ovat välinpitämättömiä, laiskoja, nautinnonhaluisia, he eivät mihinkään kykene, eivät mitään oikein osaa tehdä, heillä on rauhallinen luonne, he viettävät elämänsä mieluummin täydellisessä toimeettomuudessa, aistiensa tyydyttämisessä. He ovat näiden velvollisuutensa täyttävien ihmisten vastapainona. He eivät myöskään mitään kysy, eivätkä mistään välitä, he ovat oikeastaan eläimellisessä tyhyydessä. Ero on kuitenkin suuri niiden kahden välillä.

Sitten näemme aivan toisenlaisia ihmisiä, semmoisia, jotka ovat täynnä toiminnan halua, jotka asettavat itselleen päämäärän, tehtävän, asettavat päämääräksi esim. rikkauden, joka on kaikista yleisin. He tahtovat tehdä, tahtovat luoda jotakin, heidän motiivinsa takana saattaa olla kaunis; vaikkakin he omassa ajatuksessaan tavoittelevat rikkautta, niin he sisimmässään tunnustavat itselleen, etteivät he itseään varten pyydä rikkautta. Ei heitä rikkaus viehätä siinä mielessä, että he tahtoisivat nauttia sen välityksellä, he pikemmin ainoastaan työskentelevät rikkauden hyväksi. Jos ajattelemme suurta amerikkalaista, amerikkalaisia miljardöörejä, niin heidän elämänsä olisi oikeastaan hukkaan mennyt, jos he olisivat tavoittelisivat rikkautta omaksi hyväkseen, sillä kun he ovat rikkauden saavuttaneet, ei heillä ole tilaisuutta siitä nauttia, he ovat jo menettäneet terveyden. Ja ihmiset, jotka tavoittelevat rikkautta omaksi nautinnokseen, eivät pääsekään rikkaiksi. Se, joka pyrkii rikkauteen, se näkee elämän sisällön ja innoituksen itse tuossa tavoittelussa, rikkauden puolesta työskentelemisessä. Ja kun keskustelee itsensä kanssa rikkaudesta; hän sanoo: „minä teen hyvää toisille.“ Ja usein huomaamme, että sellaiset ihmiset lahjoittavat suuria summia toisten ihmisten hyväksi yhteisiin tarkoituksiin. Sillä tavalla he tyydyttävät sitä sisintä, mitä heissä on, ja se tekee rikkauden tavoittelun silloin jollakin tavalla inhimillisesti kauniiksi.

Jos taas joskus on sillä tavalla, että ihmisellä ei ole tämmöistä sisäistä, salaista motiivia rikkauden tavoittelussa, silloin hän helposti luiskahtaa väärälle tielle. Sellainen ihminen ei tee selvää, mitä varten hänen pitäisi tulla rakkaaksi, hän rakastaa itse rikkautta, rahaa. Silloin hän helposti luiskahtaa tielle, että hänestä tulee seikkailija, hän koettaa valheella ja kavaluudella saavuttaa rikkautta. Ja hänestä tulee saituri tai hän tahtoo nauttia rikkauden avulla. Hänellä on silloin lähellä houkutus:

kirjoittaa väärä vekseli, myy väärää obligatioita. — Tietysti saattaa olla niin, koska ihminen on monipuolinen olento, että hänellä on kauniita motiiveja, vaikka persoonallisuus käyttää huonoja keinoja. Jos ihminen pettää ja tekee kavalluksia, niin toiselta puolen on niin, että ihminen hankkii rikkautta, rikkauksia toisia nylkemällä, ostetaan hyvin halvalla ja sitten myydään kalliilla. Ja pörssin avulla voi tapahtua mitä tahansa, en tunne niitä asioita, mutta varsinkin Amerikassa pörssikeinottelu on sitä laatua, ettei siellä kysytä moraaliala.

Näissä ihmisissä, jotka tavoittelevat rikkautta, heissä näkyy siis toiminnan halu, mutta heidän eivät sen enempää ajattele elämää, eivät he kysy, mitä varten ovat olemassa, heillä on kuin syntymästään selvä ohjelma, he tuntevat, että ovat syntyneet sitä varten, että tekevät, mikä heitä enemmän miellyttää. Sitä voimme nimittää juuri nukkumiseksi, nukkumistilaksi. Ihmiset eivät kysy elämältä: „mitä sinä Elämä, Jumala, tahtoisit, että tekisin, minkälainen olisin“? Me emme kysy semmoista, me otamme elämän ikäänkuin luonnolliselta kannalta, sitä minä tahtoisin tehdä ja sitä toinen tahtoo tehdä. Mutta kaikki on kuitenkin kuin suuri probleemi, suuri kysymysmerkki. Ja kun ihmiset eivät sitä huomaa, niin voidaan sanoa, että he ovat nukkumistilassa.

Ajatelkaamme sitten semmoista ihmisryhmää, joka tuntee suurta halua käsissään ja aivoissaan käyttää voimaa ja valtaa. He esim. tarttuvat kiinni toiseen ihmiseen ja estävät häntä, jos hän aikoo tehdä pahaa. He uskovat vaistomaisesti väkivaltaan, he ovat synnynnäisiä sotilaita, heissä juoksee sotilaan veri. Ja kun katsomme heitä parhaimmalta kannalta, niin he ovat ihmisiä, jotka ovat syntyneet semmoisella ominaisuudella, että he tietävät omasta mielestään, mikä on oikein, mikä väärin, ja he tahtovat väkivallalla estää pahaa ja puolustaa oikeutta. Ja sotia on osaksi sentähden, että ihmiset tuntevat sisässään, että

heidän täytyy estää paha ja taistella oikeuden puolesta. Isänmaallinen rakkaus esim. on semmoinen ja uskonnolliset sodat ovat semmoisesta ihmeellisestä temperamentista, mikä on hyvin monella ihmisellä ja jonkun verran meillä kaikilla. Meidän täytyy pitää järjestystä maailmassa, sitä varten tässä ollaan. Se on äärettömän kaunista, niin kauan kuin ollaan tietoisia siitä, että oikeuden puolesta on oltava voimakkaita ja kaikkea vääryyttä rangaistava.

Semmoisen temperamentin nurea puoli on se, että ihminen, joka tietää, että hänellä on oikeus käyttää väkivaltaa, toimii, ikäänkuin hän itse olisi ensimmäinen ja silloin sortaa toista, on julma toiselle, tahtoo hallita, tahtoo saada toisia tottelemaan. Ja hänestä tulee silloin tyranni joko pienemmässä tai suuremmassa skaalassa, hän ei kodissaan suvaitse mitään, mikä häiritsee hänen onneaan ja rauhaansa. Tai sitten, jos hän on hallitsija, hänestä tulee koko maan tyranni. Semmoisia esimerkkejä on historiassa paljon. Nämäkään ihmiset eivät ollenkaan kysy, kuinka heidän pitäisi olla elämässä, kaikki on heistä aivan selvää, ei heidän edessään ole elämä kysymysmerkkinä, vaan pikemminkin huudahdusmerkkinä. Sentähden nämäkin ihmiset ovat syvemmin henkisesti katsoen kuin nukuksissa.

Jos sittenkin ajattelemme vielä jotakin eri lajia ihmistyyppiä, niin näemme semmoisia ihmisiä, jotka ajattelevat, etsivät ja kysyvät, mutta joiden etsintä koskee näitä luonnollisia asioita. He etsivät totuutta jollakin tavalla, mutta tieteellistä totuutta, aineellisia lakeja ja he ovat niitä, jotka vievät kulttuuria eteenpäin. He ovat tiedemiehiä, ja aineellisessa merkityksessä he juuri vievät kulttuuria eteenpäin. Ja meidän tietemme länsimailla on juuri pysynyt aineellisessa, näkyväisessä maailmassa: meillä on keksintöjä ja muuta sellaista ja se on tieteellistä ajattelun tulosta. Meillä on ihmisiä, jotka saavat

kiinni uusista keksinnöistä ja sitten niitä, jotka sovelluttavat ne käytäntöön. Nämä ihmiset palvelevat ihmiskuntaa sen aineellisessa elämässä. Mutta heistäkin voidaan sanoa, että he ovat vielä nukuksissa.

Sitten on vielä semmoisia ihmisiä, jotka vaivaavat aivojaan vissiin määrään saakka ja pääsevät siihen saakka, mihin yleensä on päästy. He kysyvät jonkun verran elämän ja kuoleman asioita, mutta eivät sillä tavalla, että itse tahtoisivat saavuttaa tietoa, vaan sillä yleisellä tavalla, joka on muodostunut kaikkien omaisuudeksi. Heidän täytyy edustaa sitä yleistä ajatusta. Näitä ovat esim. papit. He ylläpitävät n.s. kirkkoa, he palvelevat sitä. He eivät kysy millään persoonallisella tavalla, mitä elämä on, mitä totuus on, kuka Jumala on, he eivät oikein edes uskalla kysyä semmoista. He ylläpitävät sitä vanhaa elämäntähtäystä, joka on hyvin pintapuolinen. Ja jos heissä on jotain harrastuksia sen ulkopuolella, niin ne menevät siihen suuntaan, että he tahtovat tehdä työtä kirkkonsa vaikutusvallan ja menestyksen puolesta. Katolisessa kirkossa olemme sitä nähneet paljonkin. Siellä papit tavoittelevat valtaa kirkolle: kun kirkko saa hallita maailmaa ja kansoja, silloin kirkko pitää huolen, että ihmiset ovat tyytyväisiä. Kirkko tasoittaa kaiken ja lupaa autuuden kuoleman jälkeen. Tämä on nurea puoli ajatusta käyttävien ihmisten ryhmässä.

Näistä kaikista voidaan sanoa, että he ovat kuin nukuksissa, he eivät ole henkisesti hereillä, valveilla.

Ajatelkaamme sitten semmoista ihmistä, kuin Helena Blavatskya. Hän tulee tänne kuin toisesta maailmasta. Ei hän pienenä lapsena tiedä omaa elämäntehtäväänsä, mutta hän on aivan toisenlainen pienestä saakka kuin muut: hän seurustelee näkymättömän maailman kanssa, hän keskustelee haltioitten kanssa. Hänellä on pienestä saakka toisenlainen käsitys kuin muilla, hän ei osaa asettua elämäänsä semmoisella luonnollisella

tavalla kuin muut ihmiset. Hän on kuin kapinoitsija, joka kysyy: mitä tämä kaikki on, mitä varten kaikki on? Hän näkee niin paljon enemmän kuin muut, hän näkee ihmeellisen hyvin, kauniin, korkean olennon, joka joskus näyttäytyy hänelle näyssä, auttaa häntä. Hänellä on semmoinen käsitys ihmisistä, kuin tuo hänen unelmiensa sankari on unelmissa antanut. Pienestä saakka hän katselee toisia ihmisiä kysymysmerkkeinä. Hän ihmettelee, mitä kaikki ovat ja mihin kaikki pyrkivät. Ja kun hän sitten päähänpistosta menee naimisiin, niin hänelle selviää silloin, mitä mies, joka kuuluu toiseen sukupuoleen, on. Hän hämmästyty tavattomasti, loukkaantuu, niin ettei hän voi muuta kuin tarttua suureen pronsiseen kynttiläjalkaan ja heittää se tuohon mieheen. Silloin hänelle paljastuu tämän ruumiillisen elämän kaikista nurjin puoli: toinen on tässä koiras olento ja toinen naaras. Se on kamalaa hänestä ja hän pakenee ulos maailmaan. Ja maailma nimitti häntä myöhemmin seikkailijaksi, joka lähti yksin maailmaa kiertämään.

Mitä hän etsi? Hän etsi silloin ainoastaan vastausta sisäiselle kysymykselle: „mitä varten me olemme olemassa, mitä varten tämä kaikki on“? Kun hän sitten nuorena tyttönä tapaa Lontoossa mestarinsa, sen olennon, jonka hän oli nähnyt näyssä, elävänä ihmisenä, joka jutteli hänelle, silloin hänelle selviää, että elämä on jotain vallan toista, kuin mitä ihmiset luulevat ja mitä he elävät. Hänelle selviää, että elämä on suuri koulu ja ihmiset lapsia, jotka käyvät elämän koulussa. He ovat todellisen pieniä sieluja, vähän kehittyneitä, kun ajattelee sitä ihannetta, jota kohti ihmiset pyrkivät. He ovat täällä kuin lastenkamarissa, he telmivät ja tekevät tyhmyyksiä ja oikeastaan estävät elämän kulkua. Oi, kuinka Helena Blavatskylle silloin selviää elämän merkitys ja samassa hänessä herää sisäinen halu: eikö tätä voisi parantaa, eikö ihmisiä saisi hereille? Ja hän saa tietää, että aina on koetettu herättää

ihmisiä, tyrkkiä ja pistää heitä, että tulisivat valveille, mutta ihmiset ovat niin aineessa, lihassa, kiinni, etteivät jaks herätä. Mutta Helena Blavatsky tuntee sisässään, että hänkin tahtoo koettaa heitä herättää. Kun hän puhuu siitä mestarilleen, niin tämä sanoo hänelle: „minäkin toivon, että koettaisit herättää ihmisiä, sillä nämä ihmiset tietämättömyydessään saattavat aivan liian paljon kärsimyksiä itselleen ja toisille“. Ja kun hänelle selviää, että ihmisten itsekkyyys ja eripuraisuus vie suuriin onnettomuuksiin kuin hirmuisiin sotiin, niin hänen sielunsa aivan hehkuu: tuota pitäisi voida estää sillä tavalla, että heille kertoisi, kuinka heille käy, jos eivät malta mieltään. Ja mestari sanoo: „sitä minäkin toivoisin“.

Sitten Helena saa tehtäväkseen valmistaa itseään sillä tavalla, että hänen tulee oppia tuntemaan, jos mahdollista, kaikkia kansoja ja kaikkia uskontoja ja sitä parasta, mitä kansoissa ja uskonnoissa on. Hän saa etsiä maan päällä eläviä tietäjiä, ihmisiä, jotka ovat henkisesti, älyllisesti, sielullisesti, psyykkisesti kehittyneempiä kuin toiset ihmiset. „Etsi näitä ihmisiä“, sanoo mestari hänelle. Ja Helena lähtee uudestaan maailmaa kiertämään, etsimään sitä samaa, mitä ennenkin oli etsinyt, mutta nyt hän tietoisesti etsii tietäjiä. Ja kerrotaan, että hän vaelsi maailman kaikissa kolkissa ja löysikin ihmisiä, jotka olivat ajatelleet enemmän kuin muut. Ja hän kyseli heiltä, eikä se aina tapahtunut kielen avulla, sillä ei hän osannut kaikkia maailman kieliä, vaan se tapahtui silmien välityksellä, sisäistä tietä sielun koskettaessa toisen sielun kanssa. Niin hän valmisti itseään, jotta voisi puhua ihmisille ja herättää heitä. Hän ymmärsi, ettei hän ilman muuta voi auttaa maailmaa ja sanoa: „ihmiset, herätkää ja pyrkikää täydellisyyteen!“ Se ei olisi vaikuttanut nykyaikaan, hänen täytyi voida esiintyä opettajana ja sitä varten hänen täytyi kaikkien tutustua ja kaikkea oppia.

Ajatelkaamme nyt sellaista ihmistä, kuin Helena Blavatskya. Hänellä on yksi ainoa motiivi elämässä: minä tahdon tietää enemmän ja enemmän, minun täytyy päästä selville kaikesta siitä, mitä ihmiset ovat voineet tietää ja voivat tietää maan päällä. Ja minä tahdon tietää vielä enemmän, tahdon kehittää ja kasvattaa älyäni, että voin tuoda tuon sanoman ihmisille siinä muodossa, että maailma tahtoo kuunnella. – Hän tiesi kyllä historiasta, että toiset suuret olivat tehneet kauan työtä, kuten Buddha itämailla, ja siellä oltiin kuitenkin nukuksissa kuten länsimaillakin, joskin siellä sentään oli siellä täällä viisaita, luostareita ja yhdyskuntia, jotka tiesivät jotain elämästä ja kuolemasta ja jotka koettivat ohjata ihmiskunnan kohtaloa. Niitä ei ollut länsimailla enää niin paljon. Mutta kuitenkin suurin piirtein hän sanoi itselleen: „itämaat ovat nukuksissa, kuten länsimaat“. Ja kun hän ajatteli länsimaita, niin hän sanoi: „Jeesus Natsarealainen, joka on tunnetusti länsimaiden opettaja, ja jäänyt unohduksiin, kukaan ei välitä hänen opeistaan. Suuria kirkkoja on kyllä ympäri länsimaita, mutta evankeliumeista ja vuorisarnasta ne eivät välitä mitään. Ne esittävät kristinuskona semmoista, mitä ovat keittäneet kokoon vuosisatojen vierieissä.“

Tämä ei ollut omiansa rauhoittamaan häntä, mutta kun hän ajatteli, että ihmiskunta oli kuin suuri orpo, joka kulkee tuntematonta päämäärää kohti ja kulkiessaan tekee niin paljon syntiä ja paha ja erehtyy niin suuressa määrin tietämättömyytensä takia, niin hän sydämessään toivoi, että sitä seikkaa olisi voitu korjata, ettei ihmiskunta suinpäin olisi syöksynyt sitä hirmuista maailmansotaa kohti, jonka mestari oli hänelle näyttänyt.

Eikö hän ollut toisenlainen, kuin tavallinen ihminen? Tavalliset ihmiset tavoittelevat aina persoonallista, mutta Helena Blavatsky ei ajatellut ollenkaan itseään. Hän tunsi

itsensä kuin ihmiskunnan äidiksi. Hän oli kuin äiti, jonka piti lähteä maailmaan etsimään kokoon, äitinsä suojaan, kaikki ne, jotka kuuntelevat hänen ääntään. Sellainen oli Helena Blavatsky.

Jos me nyt perästä päin, 45 vuotta hänen kuolemansa jälkeen kysymme, onko hän saanut mitään aikaan, niin mitä huomaamme? Ei hän voinut estää maailmansotaa, ihmiskunta suin päin syöksyi sotaan. Eikö hän sitten mitään saanut aikaan? Hän sai suurta aikaan, puhumatta siitä, että miljoonat ihmiset, jotka ovat omaksuneet teosofisen sanoman täällä maan päällä. Hän on saanut aikaan jotakin muuta, joka on vielä suurempaa, ja se on, että hänkin puolestaan valmisti uuden ajan tuloa ja uuden sivistyksen tuloa, semmoisen yhteisen elämän tuloa, jossa ihmiset elävät maan päällä edes jonkin verran toisiaan ajatellen, jossa ihmiset tulevat ratkaisemaan kaikki nämä taloudelliset ja ekonomiset kysymykset aivan toisilla periaatteilla kuin nyt, jos ihmiset ymmärtävät toteuttaa veljeyttä, ensin pienemmissä piireissä, sitten suuremmissa. Sitä aikaa on hän ollut mukana valmistamassa, siihen on hänen työnsä tähdätty, tähdännyt, ja se työ on suurimmaksi osaksi näkymättömässä maailmassa. Vaikkakin tässä näkyväisessä maailmassa on liikkeitä, kuten Ruusu-Risti, jossa koetetaan toteuttaa hänen alkamaansa työtä, niin suurin osa sitä työtä, jonka hän pani alulle ja jonka takana on Valkoinen Veljeskunta ja hänen mestarinsa, tehdään näkymättömässä maailmassa vainajien kesken. Me olemme täällä vain pienen ajan ja sitten siirrymme henkimaailmaan, ja siellä tapahtuu itsetietoisempi valmistus tulevaa aikaa kohti kuin ennen.

Olemme nyt tulleet semmoiseen kohtaan, että uusi kulttuuri on tuleva maan päälle. Ihmiskunta ei voi kauan enää elää ryöväritilassa, keskinäisissä sodissa, hulluudessa ja järjettömyydessä. Me käymme uutta aikaa kohti ja se ei tule väkival-

lalla, ei äkkimuutoksilla, vaan se tulee sisästäpäin, sillä tavalla, että ne siemenet, jotka on laskettu sisäiseen maaperään, kypsyvät siellä, ja kuoleman jälkeen ihmisiä opetetaan valmistumaan uutta aikaa varten. Ihmiset siellä käyvät erikoista koulua, he saavat erikoisesti ymmärtää järjessään, että elämä on sitä varten, että se täälläkin maan päällä muodostuisi vähitellen taloudelliseksi kouluksi, paradiisiksi. Paradiisilla tarkoitetaan, tarkoitettiin ennen semmoista koulua, jota ihmiset tietoisesti käyvät. Nyt tämä on kuin ryövärien luola, kaikkien sota kaikkia vastaan. Tämä on hyvin kaunista pinnallisesti katsoen, mutta me tiedämme, että on sanomattomasti kärsimyksiä, kurjuutta, syntiä, toivottomuutta pinnan alla. Ja sen ei tarvitse jatkua. Ihmiskunta voi ennen pitkää alkaa käydä koulua itsetietoisesti, toiset ovat vähän vanhempia oppilaita kuin toiset ja vanhemmat ohjaavat nuorempia, kuten joissakin kouluissa maan päällä on tapana. Silloin ihmiset huomaavat, että ero on verrattain pieni ihmisten kesken. Jos yksi oppii yhtä, niin toinen oppii toista; ero on enemmän temperamenttisa. Kaikki opettavat vähän toisiaan. Viisaatkin huomaavat, että he oppivat kaikilta. Jos jotakin ihmistä pidetään tyhmänä ja yksinkertaisena, niin viisas oppii häneltäkin paljon.

Tämä elämä tulee kouluksi ja yhteiskunnat tulevat toisille periaatteille rakennetuiksi. Me emme osaa tietää muuta vielä, kuin että syntyy pieniä uuden yhteiskunnan siemeniä ja sitten nuo siemenet kasvavat ja valo leviää. Tätä valmistetaan näkymättömässä maailmassa ja siitä saamme kiittää Helena Blavatskyn työtä suuressa määrin, sillä vaikka paljon on toisia olentoja näkymättömässä maailmassa, jotka ovat paljon tehneet työtä ja valmistaneet uutta aikaa, niin Blavatsky oli leijonasielu, joka uskalsi tulla tänne maailmaan ja heittää tulisoihdun. Jos emme saa täällä ihmisten sieluja syyttämään,

saamme tehdä kauan työtä henkimaailmassa. – Suuri oli siis
H. P. B., niin meidän täytyy sanoa.